

Kincses Elemér

SHAKESPEARE- TEMETŐ

SZEREPLŐK:

LEAR – BOLOND

(Sötét a színpad, közepén egyetlen fény-ösvény, a Bolond nagy, piros orral az arcán előrejön, körülnéz.)

BOLOND Királyom! Lear! Merre vagy?! Nagyidő közeleg. Hallga! *(Dörög)* Dörög bizony. Amikor átkeltünk a patakon, kicsit lemaradtál. Amikor visszamentem érted, már nem találtalak. Ha nyulat, rókát, nyestet, esetleg fehérnépet láttál, se szó, se beszéd, indultál utána. Még így, öregen is... Hahó, Lear, Lear! Itt vagyok! *(Csend)* Hoppá! Dalolok. Olyankor mindig előkerül, néha énekel velem. Vagy csak brummog, mint egy cirkuszi medve.

(Zene, Bolond énekel.)

Merre vagy, királyom? Északra, Délre?

Elindultál az erősödő szélbe?

Vissza kell jönnöd, Lear! Hallod?!

Veszélyek lesnek, és vár a Bolondod.

Barangolunk örökkévalóságig,
Cipőnk elkopott, ruhánk rongyos,
Csak az agyam fénylik, a kolontos.
Gyere már, Lear! Nem hallod?

Királyom, mondom, jó az éj,

Amitől jót Te ne remélj.

Felosztott ország, megosztott emberek.

A borzalmaktól biz' hangom bereked.

S ha az országot valaki komolyan veszi,
Bolondnak nézik, bár jól teszi.

Gyere hát, királyom, mentsük, mi menthető
Itt belül. Egy-két dalt, ami még érhető.

Utánozzuk néha madarak dalát,
Énekkal győzzük le a Halált
Mi ketten. Ne hagyj egyedül,
Ha nem vagy mellettem, szívem kihűl.
Hol vagy, Lear? Királyom, tűrésben mesterem. Félek a sötétben.
(Elindul hátrafelé, visszafordul, nincs rajta a piros orr. Már Lear király)

LEAR

Fújj, szél, szakadj meg, fújj, dühöngj! Vihar,
Felhő, omoljatok le, míg a tornyot
S a szélvitorlát elsüllyesztitek!
Ti, gondolatnál gyorsabb kéntüzek, hamvasszátok el
Ez ősz fejet! Világot rengető
Villám, rombold le a természet műhelyét, s egyszerre
Fojts meg minden csírát, miből a háládatlan ember keletkezik!
(Előrejön, mennydörög tovább, zúg a szél)
Bőgj, ahogy bírsz, hullj, zápor, tűz, okádj!
Tűz, zápor, szél nem leányaim.
Titeket én nem vádollok, elemek,
Kegyetlenséggel. Én nektek soha nem adtam országot,
Nem hívtalak leányaimnak, nem tartoztok szót fogadni,
Teljék hát be borzasztó kedvetek!
(Dörög, villámlik, aztán távolodnak a vihar hangjai)
Itt állok, rabszolgátokul, szegény,
Kór, gyenge, megvetett öreg.
(Feltesz egy piros orrot. Derűs lesz egyetlen pillanat alatt.)

BOLOND Jó komám, eredj, s kérd leányaid áldását! Itt olyan éj van, mely
nem könyörül sem a bölcs embereken, sem a bolondon.

(Zene. A Bolond dalol)

Ez év nem kedvez a bolondnak,
Mert most a bölcs is dőre,
Nem bír eszével, s a majommal
Komázik nyakra-főre.
(Pillanat alatt leveszi a piros orrot. Már újra Lear)

104

LEAR Mióta vagy oly tele dallal, fickó?
(Orr vissza)

BOLOND Mióta leányaidat anyáiddá tetted, komám, mert midőn a vesszőt kezükbe adtad, s a bugyogódat letoltad...

(Zene, a Bolond énekel)

Szilaj gyönyörtől sírtak ők,
Én dallék a bánat miatt,
Hogy ily király bolondok között
Bújócskát játszogat.

(Leveszi a piros orrot. Lear. A vihar elül.)

LEAR *(egészen közel jön a nézőkhöz, egyszerűen szólal meg)*

Alattam föld. Felettem Isten,

E kettő közt lebegek,

Köröttem tátognak angyalok. Nem hallom.

Bizisten tátognak, mint halak a parton, s nem hallatszik sem tenger,
Sem zene. Most távolodnak. Utaznak haza. Csillaghonba.

Valóban én bohókás, gyarló öreg vagyok. Nyolcvanéves legalább, és félek, őszintén szólva, hogy nem vagyok teljesen épelméjű. *(Hátramegy, erősödik a fény, Lear körülnéz, csodálkozik)*

Nini, egy temető. Megannyi kereszt... Nincs két egyforma. *(Sétál a sírok között, nézelődik, fűtyörészve. Megáll, tovább megy, újra megáll)* Menynyi ismerős, mennyi rokon, ha a neveket nézem a sírokon... Hoppá! Itt nyugszik Hamlet. Jó reggelt, öcsém. Hogy aludtál?

Ennek örülök. Az egészség fontos... Gondolom, a szomszédok nem szeretik, ha hangosan köhögsz.

Hát én is fázom, bizisten. Betakarnálak... Csak hogy jutna gúnyám a föld alá? Itt maradnék pucéron... Így is egész Britannia engem röhög... Tudod, a lányaim, a felosztott ország... S könnyűléptű Cordéliám... Ő is itt nyugszik valahol. És ni, ott a vívótőr melletted. Rozsdásodni kezdett, pedig spanyol mester kalapálta... De nem számolt az Idővel. Még Fortinbras tette kezébe a koporsóba, nyelére kulcsolva már hideg, már merev ujjaid. Időbe telt.

Igen... Mindent, ami történt s történik... Néha robban szét ősz fejem...

Hát persze, a tied is.

A sírokba is belelátok. Csak a lányaim fejébe nem. Hittem nekik... hazudik nekem a világ, mióta megszülettem. Csak anyám nem... A többiek, mind. S én hittem. Azért voltak, történtek dolgok, átéltem igaz perceket is. Beleégték az agyamba örökre... Könnyű születés, futkározás gyerekként a királyi kertben, az első csók egy fagyalbokorban, az első ölelés, egy kurtizán fogadott forró ölébe suhancként... Tetszett neki, hogy

nem volt borostás a képem, nem vette el az aranyat. Annának hívták...
Azóta is dobban egyet a szívem, ha Annát látok.

Tudom, Oféliát.

Királyként már nem tudtak mindig megcsalni, becsapni a főurak. Ha velük tárgyaltam, eldugtam törpémet az asztal alá. Csak azt kellett figyelnie, hogy melyik nemes melyik nemesnek rugdossa a lábát, amikor felelniük kellett arra, amit kérdezek.

Igen. De ártatlan ember véréét soha.

Tudom, persze, nem kell mondanod. Hamlet öcsém... Tanácsokat adhattam volna... Vagy te nekem... Cseberből vederbe. Ki tudja? Önmagunknak rossz tanácsosai voltunk. Nem is rosszak... Gyalázatosak... Te lent nyugszol, én fent nyugtalankodom... Öcsém, a világot titokzatos rugók lökdösik előre, pattintják hátra... Ki tudja, ki ismeri? A Teremtő talán... De mit tehet az ember ott, ahol Isten tehetetlen? Ez itt a kérdés. A sátán ellen mit sem ér az angyali ének. Tudja őket kívülről. Jön ki a könyökén... Tán a szentek? Ők fogták le a tört szorító kezéd?

Ostobaság... Ilyen hogy volna, nincs. Ha leszúrtam volna? Felejtsd el... Van, ami megtörtént, s van, ami történik... Volna?! Amikor nem sújtott le a tört szorító kezéd, a volnát megölted. S önmagad. Ezt akarod? Hát akkor idesüss!

Esik az eső a föld alatt,
A virágok villámlanak.
Kutya eteti gazdiját,
Fiókája csípi a madarat,
Báránka üldöz farkasokat.

Kék égből hull eső, hull, zuhog,
Nem bőg a tehén, hanem huhog.
Tűz oltja a vizet, víz áraszt földeket,
Agyamban könnyez emlékezet.

Te nem vagy az apám, ez nem az anyám,
Ez nem az az ország,
Ez nem az a fény, az a fenyér,
S ez nem kenyér, ez nem kenyér.

S legvégül ki kell mondani:

Semmi sem az, ami.

Könnyezel? Ugyan minek? Ha a fejemre állok, valónak látom a világot... Ne sírj, kérlek, uramecsém... Téged szeretett Isten... Felajánlotta neked az igazság pillanatát... Maga a sátán térdelt előtted, háttal. S nem sújtott le kezed... Mégis azt mondom, a Teremtőd szeret téged... (*Felteszi a bohócorrot.*)

BOLOND Hallga! (*Énekel*)

Esik az eső az ég alól,

Virágok kihajtanak,

Farkasok zabálnak kicsi bárányt,

Fiókat etető madáranyát.

A tehén tejet ad, s bög szelíden.

Szivárvány boltoz kék egen.

Fehér kenyeret eszik a paraszt,

Minden nap ás, legalább egy araszt.

A pacsirta trillázik, dalol,

Csak az eszem veszett el valahol.

A többire nem emlékszem... Ugye megbocsátod, Hamlet, dán királyfi?

Ez az én gazdám, ez a Lear, hát ez egy született pesszimista... Nézőpont kérdése ez az egész kurva világ.

(*Leveszi a bohócorrot.*)

LEAR (*nézelődik*) Megbocsáss, uramöcsém... Nem tudod, Cordéliám merre nyugszik? Arra van észak. Köszönöm... Megyek. (*Elindul*) Könnyes a szemed. Nem kell. (*Téblábol, megáll egy sír előtt*) Hát ez nem is Cordélia...

Sőt, Regan és Goneril. Egymás mellett?! Hát ez a Hamlet... Soha nem volt praktikus elme. Jó reggelt, jó napot, jó estét... Leányaim. Nos?

Tudom, tudom, jót akartatok, a másik a hibás.

Hagyjuk... Köpdöstétek egymást az urak előtt. Regan meg akart karmolni, Goneril!

Hát persze... A legényeimet kiebrudaltátok, engem kilöktetek a legnagyobb viharba, szélbe. Csoda, hogy nem kaptam tüdőgyulladást!

Persze. Jók a doktoraim. Itt vagyok... még itt. Ebben az egyre torzuló Britanniában... S ti, végre megbékéltetek? Idefent csak csipkedtétek egymást, mint a vércsék. Odalent?

Ennek örülök... Vége. Te, Regan, olyan voltál, mint egy kisfiú... Beleköptél a királyi díszkert kútjába. Jelentették. Hívattalak... Dacosan any-

nyit mondtál: Meg akartam mérni, milyen mély. Hat szempillantás alatt ért le, amit kiköptem... Aztán kiszámítottam, hogy milyen gyors lehet a köpöm... Azt tudtam, mert kipróbáltam, hogy lefelé gyorsabban megy, mint felfelé... Ugyan miért? Húsz láb mély a kút! Megmértem... Anynyi volt. Mindig megtanultad, amit a mágiszter másnapra kiadott... Aztán, úgy tizennégy éves korodban beleszerettél a lovaglásba... Lovagoltál reggeltől estig. Csak az a bibi, hogy tíz nap után nem a lovat, hanem a lovászt lovagoltad meg...

Legalább onnan lentről ne tagadd! Milyen fehér a kezed, ahogy nemet próbál inteni... Szegény fiút száműznöm kellett...

Igen, Skóciába, messze északra a tenger mellé, jól tudod... Minden leveleteket hozzám hozták, a válaszokkal együtt. Örültem, hogy tudsz szeretni. S a fiút életben hagytam... Családja van Skóciában, él, mint hal a vízben... Pontosabban, él a halakból, melyeket kifog a vízből. A kisebbik lányának a te nevedet adta.

Hát azért te sem voltál templomajtó, Goneril... Félek, még kerítés sem... Kerítő, az igen... Nem panaszkodtak udvarhölgyeid... Szerettek is... Néha, téli éjszakákon a tűz fénye mellett lehetetükkel melegítették lábujjaidat... Aztán férjhez mentél egy tutyi-mutyihoz... Aki most hadvezérnek képzelgi magát. De már nem képzeleg ő sem. Az akaratodat a nyaka köré, a combjaidat a dereka köré fontad.

De igaz.

Mindig irigyelted a testvéredet. Egyszer az arcába vágta a labdát, úgy tízévesen... Azt mondtad, kicsúszott a kezedből, pedig nem is abban az irányban volt. Ha a térdemre ültetted, lelökted, nem fogadtad el a másik térdemet... Altatás alatt, amikor Regan már rég aludt, te kis fehér pendelyben, mezítláb boldogan húzogattad a dajkád haját... S neki hallgatnia kellett, sőt halkán énekelni. S te énekeltél vele. Húztad a haját, s énekeltetted. Aztán azt mondtad: kifelé! S a dajka kimenekült. Lefeküdtél. Ha tél volt, magadra húztad az egész takarót... Csillogó szemmel hallgattad kicsit később, ahogy a testvéred álmában vacog.

Miért? Te szeretted?

Ugyan... Féltékenyek voltatok egymásra. Soha nem szerettétek egymást. Fájt. Az udvar is észrevette... Persze megbékültetek, ahogy Cordélia felcseperedett.

Mind ezt mondjátok. Én egyformán szerettelek.

Olyan voltál, Goneril, olyan volt a tested, mint egy kút. Hordták belőled a vizet, egyre hordták. Boldog, boldogtalan...

Én is. Majdnem könnyezem. Végző soron, olyanok vagytok, amilyenek. De az enyéim...

Goneril, ne sírj... Te nem szoktál...

Azért valami nem hagy nyugodni... Mi van akkor, leányaim, ha nektek volt igazatok? Minden csatában van győztes és van vesztes. A győztes diadallal hirdeti igazát, de nincs olyan csata, háború, vita hadak, emberek, országok között, amikor a legyőzöttek semmiben sem volna igazak. Térden állva, legyőzve, vérző szívvel a legyőzöttek is van igazuk. Bár egy mákszemnyi. A csatát elvesztette, az igazát nem. S én?! Húztam a határokat Britannia térképén kárminvörös festékkel. Nem kellett volna? Ki tudja? Megyek, legyetek jó kislányok... Béke legyen veletek... Béke. *(Elindul, meg néhány lépést hátrafelé. Visszafordul, felteszi az orrot.)*

BOLOND Ez az én uram... Siratja a kígyókat. Forduljak fel, ha nem könnyes a szeme. *(Énekel)*

Lányaid, barátom, kígyók voltak nyakad körül,

S te aranyláncnak nézted őket,

Öltögették ronda nyelvüket,

S te dalnak hallottad a sziszegést.

Szi-szi-szi-szúúúúú...

Az a bor már nem aszú.

Agyagból sütöttek neked kenyeret,

Viháncolva nézték, ahogy eszed.

Földet is adtak volna fel,

Ha kiteszik eléd lelküket.

Hát a brit föld bizony finom,

Nem látszik rajta lábnyomom.

(Lépeget néhányat a szikkadt, sziklás földön)

Egyik kobra, másik vipera... Kettőjük között az én öregem, ősen, szelíden, mint egy öreg nyúl. Két gyilkos villanás, nyulam megugrik, azok meg egymásba gabalyodva marják, szúrják egymást. Nyuszim meg vágat, ahogy csak bír, de félrever a szív, robban a fej, ég a tarkó. De rohan. Árkon, bokron át. Nem néz csak előre. Jobbra és balra: kobrák és vipers. Na, mi ez, ha nem heppiend?

(Leveszi az orrot. Lear újra megáll egy nagybacska sír előtt.)

LEAR Falstaff! Hé-kás! Te nem fogtál semmit! Ejnye-bejnye. Pedig háromszor is vágta eret rajtad tudós doktorok.

Hogy? Itt is szabad káromkodni? Tudok egy jó fogyókúrát... Céklalé, meggy, s minden, ami zöld...

Füvet?! Füvet, azt nem... Bölcs, vidám, iszákos, becsapott gyerek... Látom, testvér, hiába dobtak a Temzébe, te ugyanaz maradtál vizesen is, mint szárazon. Vidám, részeges, bölcs, becsapott gyerek. S bár ismered őket... S mégis, hogy kibabráltak veled. Be a Temzébe, zsupsz! S ők kacarászva el...

Falstaff, ez itt temető, tudom... De mégis hány cemende, ringyó, hercegkisasszony, szüzike simogatta hatalmas pocakod... S nem csak.

Mennyi? Úristen... S a feleséged?

A szomszéd fia?

S te belehaltál, drága boroshordóm, te.

Lelkiismeret? A szomszéd fia furdalja, nem a lekiismeret! Lelkiismeret-furdalás.

Először is kellene lélek. Hiánycikk. Fűrő... Hát az van rogyásig. S ember is, aki fűrővel fűr... Vagy anélkül...

S amit mondtál... Ha belegondolok, amit mondtál, nem is olyan nagy szám.

Mennyi?! Nééééégy? Egyetlen napon?! Gondolom, nem kellett ringatni azon az estén.

A szultánnak negyven felesége van Sztambulban, elárulta a követük, öt kupa vörösbor után. Neked akkor miért ne járna négy egyetlen napra, éjszakára? Na, mondjuk, három... Ekkora hassal, ekkora... Majd ki mondtam, Szűzmáriám.

S szabadidődben mire gondolsz?

Énekeltek? Énekkari próba, nap mint nap? S mire készültök?

Hogyhogy, tudsz valamit? A feltámadás... Már ilyen közel?

Nem mindegy, hogy két avagy háromezer év múlva... Én halandó vagyok, barátom. Várj csak... Tippelek... Hát Ofélia, ő biztosan szoprán, Hamlet tenor, Othellót én basszusnak tenném...

Micsoda? Othello tenor? Ki csinálta a szereposztást?

Bocsánat... Elképzelhető tenornak is... Attól függ, milyen a koncepció?

Szép lehet egy ilyen kórus... S ki a dirigens?

Személyesen? Megáll az eszem... Nem tudod barátom, könnyűléptű Cordéliám

merre találok? Szeretném megtalálni még napnyugta előtt... Hát vigyázz magadra, vén kópé...

Köszönöm. A fogyókúrát ne feledd... Céklalé és... Hát nem elfelejtettem?!

(Felteszi a bohócorrot.)

BOHÓC *(énekel)*

Hát feküdj s énekelj, jó barát,
Híred bejárta Britanniát.
Hordóhasú, nagyszájú,
Nagyivó, nagyhazudó,
Ki nők után meg volt veszve,
Otthonról jól eleresztve.

Bolondja mindennek, ami jó,
Nagy éneklő, nagy káromkodó
Fittyet hányva az Időnek,
S ha éneked nem jut az égig,
Földed, sírod virágok védik.

Rózsa, vigyázz a szívedre,
Gyermekláncfű, a nyakadra,
Liliom, az ágyékkodra,
S szűz kórus, az árnyékkodra!
Hát ez egy kicsit szomorúra sikerült... Azt magyarázd meg, Lear, hogy egy ilyen alakot hogyan lehet szeretni? Jobban szeretem barátilag, mint te az összes angyalodat. Hoppá! Dalolok barátságomat kimutatandó, hű, be nehéz szó, dalolok csak néki egy epilógust. *(Énekel újra)*
Énekelj, dalolj szépen,
Bár idefent nem hallik,
Idefent zaj van, szélvihar.
Nemes urak üvöltének a tanácsban,
Messzire menekül innen a dal.

Én csak pengék, pengék.

De hát bolondra ki figyel?
Röhögnek rajtam, csontokkal dobálnak
Önmaguk helyett. Kész röhej!
Mindjárt sírok. Nem kell.

Nálunk Lear a sírós, én a nevetős. Néha megfordul. Ritkán, bizony.
(*Leveszi az orrot.*)

LEAR Jó estét, éccakát, Richard... „a harmadik”. Rossz bőrben vagy, rossz-kedvűnek látszol... S az arcodon... úgy látom, könny csorog... Még mindig? Örökre? Nem áll el soha?

Szomorú... Tudod mit? Mondok neked egy viccet... Ilyen úgysem volt, mióta a világ világ... John, a remete egyedül él a hegyekben, a fenyvesek között. Tavasszal lemegy a faluba, s bé a kocsmába. Jim, a kocsmáros örömmel fogadja... John leül... Kérek ételt, italt s fehérnépet! Jim válaszol... Hát kedves John, étel-ital van dögivel, fehérnép nincs... De esetleg ajánlanám Fredet... Micsoda? Én nem vagyok... olyan – mondja, s elrohan. Legközelebb ősszel jön... Leül... Ételt, italt, fehérnépet! – mondja újra... Étél-ital van, fehérnép nincs, már mondtam... Esetleg újfent ajánlanám Fredet. John újra elrohan. Tavasszal jön le legközelebb... Ételt, italt... S hát nem bánom, jöhet az a Fred... De Jim! Teljes diszkreciót várok! Hát az meglesz... Nem fogja tudni csak Fred, te, én s még hat ember a faluból... Hát ők minek? – kérdi John... Hát, hogy lefogják Fredet... Mer ő sem olyan... (*Habotázik, néz lefelé*) El sem mosolyodtál... Pedig jó vicc... Drága Bolondom kedvenc vicce! Semmi? Semmi... Súlyos eset vagy... De miért sírsz állandóan? Öltél, megölték, passz. Minimum döntetlen.

Hallom, híres orvost hozattál Frankhomból, javítani arcod vonásait. Műtétileg. S ő legyintett: reménytelen. Még aznap hazaküldted. Dover felé egy erdőben a lova lábát törte. Ő meg a nyakát.

Igaz... Te többeket öltél... Ők meg egyedül téged... Nincs többszörös halál, se élet. Igen, szó, ami szó, nálad billeg a mérleg... Esetleg felborul... S a nők, akiket átöleltél, megszereztél, mind, mind halott. Hát ez nem szép, Richard... S a szóke gyerekek...

Nem, nem ítélek el, ez nem céloim... Érteni szeretném, amit csináltál! Felfogni ésszel!

Érteni a hatalmat, azt hiszem, csalfa vágy... A rugókat ismerni, ami mozgatta kezed, agyad? Hatalom, hatalom, hatalom, ezt őrlötte neked minden malom. Csoda, hogy nem bomlott meg az eszed... De csatatéren estél el... Elestél téves csatatéren... Volt, van, lesz ilyen... Részed volt, vágytad az egészszet... Uralkodni igazán csak egészen lehet. Ha részen uralkodol? Mit csinál addig a többi? Mind egészszet akar... Támadásra készül, támad, vagy támadni fog. Te lépni akartál ellenük... Nem válogattál eszközökben, ez, sajnos, így igaz. Vágtattál, szembe a sorssal, így

igaz. Leverték a lóról, mocsokba, vérbe, sárba. Karddal a kezekben estél el, előtte lóért üvöltöttél... Nem jött semmilyen ló. Jött véres acélpengék örök csendet adó csillogó éle. Felkoncoltak, összevissza vagdalták arcod, tested, végtagjaid... S lám, milyen szépen összerakott a Teremtő, s úgy kerültél ide, föld alá... Nem biztos, hogy a Teremtő... Úgy hiszem, tudós anatómusok...

Igen, tudom... Te nők ölébe ölted nem létező szépségedet... Richárd, ég veled! Próbálj végre megnyugodni. Ez van... *(Felteszi a bohócorrot.)*

BOLOND Én nem is tudom. Olyan egyformák ezek a csupasz hantok, de nagyon. Azt hiszem, itt a környéken ugyanazzal az építésszel dolgoztat mindenki... A házak egyformák, a sírok egyformák... Nem is beszélve a fűszálakról. *(Énekel)*

Akinek a hátsó évszáma kisebb,

Mint az elülső, hát az bizony meg sem született.

Madár lett, sólyom vagy kakukk.

Minő csoda, Szent Habakuk!

Ő járt-e jobban, vagy mi, földiek,

A kérdést ki válaszolja meg?

Madár leszek, sólyom vagy pacsirta,

E véres életverseket vajh ki írta?

A Teremtő? Tán a Sátán?

Vagy ők együtt négykezeset játszanak

Az emberiség hátán,

Agyamat azért rágja egy gondolat, eszi.

A Teremtő sugallja a jót.

A Sátán a rosszat meg teszi.

Teremtőm néz, néha legyint,

Sátán cselekszik megint, s megint.

Igen-nem, fekete-fehér,

Az ember esze meddig ér?

Úgy hívott az ország, hogy Ricsi... Orra nagy, fütyköse kicsi... Ezt nem én mondom... Nincs ilyen jellegű tapasztalatom, Istenuccse... A gyerkőcök skandálták utcaszerte... S hogy nem jó veled menni vadászatra...

Hajtónak... Mert, hogy rálőttél mindenre, ami mozog... Előre, hátra,

jobbra, balra... Ide-oda toltattak kísérőid. Volt olyan vadászat, hogy lőt-

tél nyulat, rókát, kecskét, kétfajta disznót, vadat és házit, kakast, egy darab hajtót és egy nemesurat. Azt seggbe, mint az ármány...

Na, nyugodjál békében, Ricsi... A harmadik... (*Leveszi a bohócorrot.*)

LEAR (*megy néhány lépést, aztán hirtelen megáll, római köszöntésre emeli karját*) Üdv, Cézár! Morituri te salutant! Ni, még ott az arany tiara a fejed. Csak kicsit véres. Nem hallgattál március idusán a madárjósra! Pedig mondta, hogy hajnalban a galamb nem burukkolt, hanem vijjogott. S rátámadt a vércsére, meg is vérezte. S előző nap, a tömegből a Capitolium előtt egy hang azt ordította: Óvakodj, császár, március idusától! Katonákat küldtél, hogy hozzák eléd. Hiába. Lehet az égből szólt alá valamelyik Isten. A feleséged is mondta, hogy ülj aznap a fenekeden. De te nem, te nem. Fel a szenátusba! Rendet, békét teremteni, meggyőzni az ellenzék szenátorait... No hisz, idefigyelj, ahány szenátor ott ült, az mind császár akart lenni. Csak idő kérdése volt, hogy mikor állnak össze, ketten, hárman, húszan. S köztük Brutus, a „fiad”. Testeden több tucat szúrás volt, vagy hetven legalább... Egyesek szerint csak harmincöt... Csak... Már rég halott voltál, s még mindig jöttek, szúrtak, vágta, bizonyítandó lojalitásukat... Egy testet három férfi már közre tud venni. Ergo, volt, aki többször szúrt. Köztük Brutus... Azt hiszem, aznap este, miután kimosták a szenátor urak ruháját, a mosónők vörös vizet loccsintottak ki, hátul, a kert leghátsó részén. S odabent vacsoráztak, ünnepeltek, reménykedtek... Java részük egy év múlva már nem élt. Örölni kezdett a triumvirátus-malom... Káosz. Mi lenne? Beözönlöttek a barbárok százezrei... Latinul egyikük sem tudott egy kukkot sem... S az asszonyaik szülnek, nyakra-főre... Hát az asszonyokra te sem panaszkodhatsz... Mindet megkaptad, akin csak megakadt a szemed... Előszeretettel sámfáztad ki a szenátoraid feleségeit... Azután a férjet engedted fennebb csúszni a ranglétrán... Mondják, cnidiumot szedtél? Az mi?

Hát persze, afrodisziákum... Meg azt is mondják, valami undorító görög diéta szerint éltél, hogy ne essék baja a phalloszodnak... Phalloszod, pallosod is győzelemre segített ezerszer, legalább. Jó... Legyen hétszáz... Nem semmi... Egyszer kopott fel csak az állad nászágyi csatamezőn... Mondják, valahonnan keletről hoztak egy gyereklányt. Amikor behozták a túlfűtött fürdőbe, kizavartad a többi hetet, egyedül maradtatok a gyertyák, fáklyák fényében... A lányka levetkőzött, s elindult a túlsó parton, hogy hozzád kanyarodjon. Aranyból volt a bőre, mintha színaranyba mártották volna... A két aranybőrű lány haladt feléd... Egyik a víz

színén, a másik a parton... Elállt a lélegzeted, eléje mentél, s két marék arannyal kijelölted a hozzád vezető utat. Nem nézett az aranyakra. Beleszédültél a karosszékedbe, ő meg letérdelt eléd, a térdedre fektette a fejét... Ennyit lestek meg a szolgáid.

Hiába... Egynek sem esett bántódása... Egy hétig maradtál a lánykával a fürdőben... Néha ettetek, ittatok. Kihallatszott, ahogy halkán énekel neked soha nem hallott dalokat.

Tudom... Megszökött egy arab zenésszel... Hiába küldtél utána szinte egy egész kohorszot, nem találták sehol, pedig a te kohorszaid...

Igen, igen, olvastam... De bello Gallico... Egyetlen hadjáratban meghódítottál nyolcszáz várost, leigáztál háromszáz törzset, s magad után hagytál hárommillió halottat... S ezt a hatalmas számsort nullázza le egyetlen késdőfés, s majd a többi tucát? Most már tudok megoldásokat ajánlani. Innen könnyű. Először is, amikor a Juliánus-naptárt készítetted a tudósaiddal, ki kellett volna hagyni márciust. S akkor nem történt volna semmi, úgy hiszem... Tudod, ha madárjós madárjóssal találkozik, mit csinálnak? Összeröhögnek... De neked ott, akkor hinni kellett volna a madárjósoknak... Tudja a csuda... De a madárjósoknak hinni kell! Ave.

(Felteszi a bohócorrot.)

BOLOND *(énekel)*

Madár leszek, döntöttem,
Felszállok kék egekbe.
Felülről látok minden
Várost, erdőt, titeket.

Leúszom most közibetek,
Körülzaglászom egy lány nyakát,
Szárnyam érinti clitorisát,
Elnyúló ajakkal lép tovább.

Én menekülök, fel az égbe, fel,
Bolond nem szerethet,
Bolond énekel.

Bolond nem szerethet?!
Bolond énekel, csak énekel?
S ha elhallgat majd az ének,
Élni lehet. De mi a fenének?!

Ha a bolond szeret, akkor kétszeresen bolond. Akkor már örült... Akkor ketrecbe zárják. Vízet kap ebédre vasárnap. *(Egyet csap a kezével, mintha madár volna)* Huss, leszálltam... Itt vagyok... S most koncert! *(A zsebéből apró tárgyakat vesz elő, sípot, kicsi furulyát. A furulyán eljátszik néhány hangot. Majd nekifog és ugyanazt madárhangon utánozza. Füttyög, turbékol, kelepel, trillázik, kakukkol, vijjog stb. Befejezi. Meghajol. Leveszi a bobócorrot.)*

LEAR *(megy balra néhány lépést, mosolyog, kitárja karjait)* Prospero! Drága Prospero! Végre láthatlak... S Ariel? A gyönyörű énekű, néked mindent megtevő, égi lány...

Hogyhogy? Lény?! Nem lány? Hát azért engem nehéz becsapni... Meg tudom különböztetni egy lány énekét egy férfi brummogásától... Istennem, ha nekem lenne egy Arielem... Nekem csak a Bolond jutott... Rendes fickó, sokszor megnevettet, néha megrikat... S botladozik a verslábak között... S túl sokat énekel. Néha már rekedt, de fújja, csak fújja... Az enyéim is szerették a zenét... Főleg Cordélia... Egyéves ha volt, kicsi fehér pendelyben odatipegett a hárfához, s megpendített egy húrt, majd kettőt. Nevetgélt, tapsikolt örömében... Amikor nagyobb lett, tanárt adtam mellé... Azt nem szerette, túl szigorú, túl sokat kell gyakorolni, mondta... Aztán egy nap feldöntötte a hárfát, tanárostul. Sokáig visszhangzott a széttört hárfa búcsúakkordja... Ahogy összetört a márványon. Mit mondjak... Disszonáns volt. Őt nem láttuk... De mi lett Mirandával, gyönyörű lányoddal?

Aha... Nem rossz parti... S egyébként egy jó házasság nem rossz. Csak nemigen gyakori...

Hát persze Ariel... Kicsit fiatal volt hozzád... Majd elfelejtettem. Nem lány, lény. Most már megjegyeztem... Mondják, az összetört varázspálcádat megkapta Kalibán... Nyállal összeragasztotta, kiállt a legmagasabb sziklára, s elkezdett vezényelni... Üvöltött is valami indulót... A sziget, az általad álmodott gyönyörű sziget, fogta magát és elsüllyedt. Kalibán felett már összecsapott a hullám, de még mindig csapkodott a varázspálcával... Képzeld el egy Kalibán által vezetett szigetet... No hisz idefent ez most divat... Terjed, mint a pestis. Látom, ott fekszik melletted. Jó helyen van... Odavarázsolta Ariel... Mondják, amikor elsüllyedt a sziget, napokig lebegett feletted, könnyáztatta arccal... Aztán kivarázsolt a víz alól, s eltemetett. Ide.

Te is énekelsz? S ki itt a dirigens... Tudom, tudom, már hallottam. Miért nem kérvényezted, hogy a lányod kerüljön ide, melléd? Hát azért

kétszáz év alatt vehettek volna maguknak annyi erőt a legfelső szervek, hogy válaszoljanak. Lélekben itt van veled... Mint ahogy velem fáj Cordéliám. Jön majd ő, akit a legjobban vársz, barátom.

Lebeg, énekel, Ariel. *(Felteszi a bohócorrot.)*

BOLOND Hát ha az én kezembe egy hasonló gyártmányú varázspálca kerülne... Hát... Lássuk csak... Idevarázsolnék egy mejjes-faras fehérrépet, egy rőf kolbászt, egy ötliteres edényt telis-tele félszáraz fehérborral, s egy jó vastag lópokrócot.

Nem szeretem, ha kisebesedik a térdem... A templomban is... Hol állva, hol térdepelve imádkozunk... Ha térden imádkozunk, néhány hüvelykkel messzebb kerülünk a Fennvalóhoz... Ez nem ütött senkinek szöget a fejibe? Majd megkérdem az apáturunkat... S az én szigetemen a gazdagok lagnának téglaházban, a szegények meg palotában. Bár egy ideig... Hogy lássák, milyen. És évente egyszer cserélnének... Békében... Egyébként tilos minden cserebere. A templomban összevissza ültetném őket. Miért lássa az Úr hamarabb a gazdagot? Hisz a szegényt szólítja hamarabb magához! *(Énekel)*

Ha az ember templomban énekel,
Nem néz balra, nem néz jobbra,
Egyre fel, csak egyre fel,
Mutatja arcát égieknek.

Ha felmászok egy hegyre,
Számíthatok-e a kegyre?
S ha szakadék alján fekszem,
Már-már a pokolban melegszen.

Én pedig bolondul hiszem,
Bennem lakik én Istenem,
Valahol a szívem körül.
Hova tűnik, ha szívem kihűl?

Na, ezt válaszolja meg valaki... De csak optimista válaszokat kérünk postázni, ha lehetséges... Agyó! Dolgom van. Vár Habakuk... *(Leveszi a bohócorrot.)*

LEAR *(elsétál bal oldalra. Aránylag kisebb sírhant előtt áll meg. A sírhantot ellepik a virágok)* Hát itt vagy! Hát megvagy, gyönyörűm! Nem változtál, eltűnt arcodról a halál pecsétje. Szép vagy, gyönyörűm! Hogy megye sorod? A szomszédokkal rendben minden? S az ének?

Koloratúr szóló? A kedvedért, a hangodért? Nézd csak, a te sírodból sarjad virág... Mezei virág. Gondolom, tiszta szíved virágzik ily csodákat. Tudom, tudom... Borotvát nem látott rég a szakállam... Majd keresek egy falusi borbélyt... Nyavalyát! Bocsáss meg! Nem megyek sehova. Ideláncol minden. Atyai szeretetem, édes Cordéliám, s e büszke, véráztatta föld... S mi, ami megtörtént, mi, ami történni fog? *(Előveszi a bohócorrot, messze tartja magától, nézi)* S a szegény kis bolondomat megfojtották... Nincs, ó, nincs már benne élet. Miért kellene élnie patkány-nak, ebnek, lónak, ha neked lélegzeted nincsen. *(Kezében lóg a piros orr, előrejön, nagyon egyszerűen szólal meg)* Valóban én egy nagyon gyarló öregember vagyok, nyolcvanéves legalább, és félek, őszintén szólva, hogy nem vagyok teljesen épelméjű... Jövök, Cordéliám... *(Mosolyog)* Társbérlek leszünk, csillagom. *(Hátramegy, lefekszik a sírhant mellé)* Milyen meleg melletted a föld... Alvó szívedtől, ugye tudod? Lefekszem én is, s tán alszom is, mint rossz vadász túl hosszú lesen... *(Két kezéből keresztet formál, maga fölött tartja egy ideig. A bohócorrot felakasztja a kéz-keresztre. Csend)* Nini... Reszket a kereszt.

(Csend. Szélzúgás. Lear felül. Nézelődik.)

Bocsáss meg, gyönyörűm! Még nem talál a Halál engem, vagy nem vagyok benne a mai tervében? *(Integet)*

Hahó! Halál úr! Erre, erre! *(Csend)* Tovább kell mennem. Úznek, hívnak az utak, de visszatérek. A szívedig mindig tudtam az utat... Immár tudom a sírodig is. Indulok. *(Feláll)* Megyek, majd ide-oda csavargok... De a Bolondomat is viszem magammal. Legbelül. S téged, Cordélia. Esőket hallgatok, szelet, madarakat. Embert soha. Sötétedik. Ember nem lát a sötétben. A vadállat, denevér igen. Kikerülnek mindent. Az ember nem.

Nekimegy fűnek, fának, állatnak, országnak. S öl. Nemcsak sötétben. Sok csata után, vakító napsütésben nézik az elesettek még vérző sebeiket. Méreg, tör, kard, csata, Britannia. Az emberek vakok. Az ebben a temetőben nyugvók között alig halt valaki természetes halált. Indulok.

(Lassan átmegy recitatívóba, zene)

Amerre nézek, sötétlő sík mező,

Milliom ösvényt rejteget,

Megtalálom, ami idevezet.

S indulok vissza, tán Dél felé,

Útra kelek hát, vén Bolondtalan,

Csavargó király.

Egyetlen kérdés tolakszik elé,
Melyik út vezet az ég felé?
*(Lassan kimegy hátra, eltűnik a sötétben, enyhe fény marad a kereszteken,
sötétség, a darab elejéről ismert fényösvényben ott áll a piros orrú Bolond,
zene, a Bolond énekel. Felzeng a blues.)*
Csavargó, Hobo, az vagyok,
S ha majd a pokol tüze éget,
Akkor is dalolok, ameddig égek.

Áténekeltem az életem,
Jót, rosszat, hisz mindent megéltem.
S amikor énekeltem, sohasem féltem.
Bátor bolond, mondták, igazat beszél.

Dalaim cifrázta a kósza szél,
A tenger diktálta dobok ritmusát,
A csillagok a fényt, a technikát,
Áténekeltem az Óperenciát.

Vigyétek, halljátok, adjátok tovább,
Bluestól viduljon e kurva világ.
Bluestól virágoznak a pipacsok,
A blues örök. Mert Én vagyok.

S ha majd jön a Feltámadás,
Nekem blues zengjen, ne Harsonás.
S a föld, a sár ha mégis lehúz,
Egekbe röpít örökre a blues.
(Sötétség. Bolond eltűnik. Gyenge fény a kereszteken. Majd az is kialszik.)

Vége